

Hold så nallerne fra den radio!

af Knud Vilby

Jeg er gammel. Jeg er endda så gammel, at jeg tydeligt kan huske, hvor sure mine ellers utroligt søde forældre (og især far) blev, hvis jeg havde stillet på radioen for at høre musik fra en eller anden obskur udenlandsk radiostation med mere moderne musik end giro 413.

Mine forældre mestrede i høj grad livet (for nu at bruge et irriterende moderne udtryk). Men de gad ikke ligge på knæ på gulvtæppet og dreje skalaen igennem på radioen for at genfinde langbølgesenderen fra Kalundborg og radioavisen.

Min erindring er ikke speciel. Jeg har tjekket med mine jævnaldrende. Deres forældre krævede også, at ungerne holdt nallerne væk fra den på forhånd korrekt indstillede radio.

Jeg mestrer livet udmærket. Jeg bruger internet hver dag og FB mindst hver anden. Jeg skriver i Messenger til mine børnebørn og i Messenger og på mail til mine børn. Vi har en familie FB-gruppe kun for os. Jeg har fået min NEMID over på telefonen, hvor jeg også har mit mobile pay. Og jeg har omhyggeligt skrevet alle mine passwords op i en lille sort bog, så jeg er sikker på at kunne finde dem alle sammen igen. (Det kan enhver indbrudstyv også, så det er hemmeligt og må ikke komme ud).

Jeg har med andre ord styr på det meste, men når noget fungerer godt, skal man ikke pille ved det eller lave det om, for så bliver jeg usikker. Og hvis det ikke fungerer, ringer jeg til et af mine børn, for de kan alligevel bedre. Og har de problemer bliver det et af børnebørnene, for de kan i hvert fald, og også langt hurtigere end deres forældre. Oldebarnet er foreløbig fritaget.

Jeg ved ikke, hvad det er, men der er efterhånden grænser for omstillingsparathed, og sådan er det. Jeg tror ikke en gang, at jeg selv eller de fleste af mine venner har lyst til at lave om på vores manglende omstillingsparathed.

Men vi er da glade for, at vi ikke er "hægtet af" for at bruge et udtryk fra digitaliseringsartiklerne. Vi er med, og vi kan endnu kæmpe vores sag. Vi er ikke faldet ud eller faldet ned. Og det giver os også noget ekstra. Nogle gange endda som levende underholdning på Instagram og andre særlige platforme. Hurrah. Og det er rigtigt, at kontakten med børnebørn ville blive meget vanskelig uden digitale værktøjer.

Men selv for os velfungerende, der kun er moderat stive i de digitale led, er der plads til irritation over systemet og dets administrators bedreven og insisteren på at vejen til uendelig fremgang er digitaliseringens motorvej.

Vi er der i slutningen af livet, hvor vi tænker noget over det med, hvor uendeligt det uendelige og evigheden mon egentlig er, og hvor vi også har et stadig ganske skarpt syn for sludder og vrøvl i offentlig og forskningsmæssig kommunikation.

Og hvis vi ikke i gamle dage havde lært, at agitation og propaganda (AGITPROP) var noget, der hørte autoritære systemer i øst til og ikke et demokrati som vores, så kunne vi godt få den fornemmelse, at vi er udsat for en temmelig massiv kaskade af AGITPROP.

Nogle eksempler:

"Brug af teknologi åbner for udvidelse af den sociale livsverden" står der et sted i en tekst. Holder det?

– Lad os starte med det med bussen, som også er med i en af temaartiklerne. I gamle dage, for nylig, kunne man ved busstoppestedet se, hvornår bussen kom. Det kan man ikke mere. Så vores livsverden er indskrænket. Har man en telefon, og har man SMS, og vil man betale lidt ekstra, kan man sende en SMS og spørge, hvornår bussen kommer. Sandsynligvis kommer den, mens man står og fumler med mobilen og SMS-tallene og stoppestedets kode. Men er min livsverden udvidet? Lidt måske, men kun i forhold til hende der står ved siden af, og ikke har nogen mobil, men bare drømmer om gamle dage, hvor man bare skulle læse tal for at få det at vide, der nu kræver en længere omvej.

– Måske er det ikke vigtigt nok. Vi tager en anden livsverden. De unge læser færre bøger end før, de spiller mere computerspil. Udvides livsverdenen sig, hvis man spiller computerspil frem for at læse "Lykke Per" eller "Meter i sekundet" i en bog? Vi gamle skal passe på med at kloge os, men i en stille stund kunne vi godt tænke, at der tabes social livsverden og indsigt, hvis læsningen af bøger reduceres.

– Men vi skal være positive, for det er særlig slemt at være både gammel og sur. Og her en lidt omvendt positivitet. For 15 år siden sad jeg i Forfatterforeningen og var med til at diskutere, hvor dårligt det gik for den trykte bog. Og (nogle) forfattere var i gang med den store omstilling til en ny tid i deres arbejde. I dag har den trykte bog det langt bedre, end vi dengang havde troet det muligt. E-bogen og skærmlæsning har deres liv, og det vokser, men rigtigt mange (og der er også unge imellem) vil gerne læse en god tekst i en trykt bog.

– Nogle går så vidt som til at hævde, at det giver livskvalitet og en form for frihed at have livsvisdom og indsigt i en bog i lommen. Og deres livsverden udvides. Bøger kan ovenikøbet lugte godt. Diskret men godt.

– Så er der det med det offentlige og kommunikationen.

– Jeg husker med varme og glæde, da min kone og jeg for mange år siden blev kaldt til torskegilde på Tårnby rådhus. Vi svedte en del. Mest koldsved. Men det blev et fint møde. En venlig medarbejder fortalte, hvad vi havde gjort forkert, og hvad vi havde gjort rigtigt. Vi kom til at betale et par tusinde kroner ekstra, men vi blev klogere. Jeg var freelancer, min kone tog sig af regnskabet. Nu vidste vi, hvad vi måtte og ikke måtte. Det var dejligt.

– Jeg har prøvet at skulle have fat i skattevæsenet inden for de senere år. Ikke på egne men på en forenings vegne. Det kræver mere end almindelige digitale kompetencer, og kommer man igennem, henvises man til Ringkøbing og Sakskøbing eller Holbæk, til mennesker der ikke aner, hvor Skyttehøj i Tårnby ligger, eller hvordan det ser ud (i modsætning til kommunens skatte medarbejder dengang).

– Hver har deres skærmspecialitet, men det var ikke mennesker, man førte samtaler med. Jeg fik ikke en udvidet livsverden, men unægtelig en udvidet viden om, hvor absurd store systemer kan virke. (Jeg tror ikke der længere er en skattemedarbejder på det lokale rådhus).

Mit lille enkle budskab er altså, at på nogle områder går det langt dårligere end før. Men ja. Der er også områder, hvor det går bedre.

Det var så min viden og mine erfaringer. Artiklerne fortæller stilfærdigt, hvordan det så går for de socialt udsatte. De hjemløse, de ordblinde, de misbrugende, de småtossede (undskyld), og dem der bare er ensomme og isolerede.

Der kunne siges meget dårligt om bl.a. kommunalt bureaukati i gamle dage. Men det skete dog, at der var socialt udsatte, der kom til at tale med et rigtigt empatisk menneske – uden at være indkaldt til aktivering eller kontroltjek. Hvordan er det i dag?

Jeg skal ikke overdrive. Naturligvis findes der også empati i dag i det kommunale sociale system, men referaterne fra Værestederne fortæller, hvordan civilsamfundets frontmedarbejdere må agere tolke og hjælpere i forhold til det store system.

Selv vi andre giver ofte op, når systemets telefonservice stiller os over for ni valgmuligheder og en halv times ventekø. Og naturligvis er der mennesker, der reagerer ved at smadre telefonen, eller ved ikke nogensinde igen at give sig i kast med at ringe til en myndighed.

Underklassen var der også før digitaliseringen, men der er ikke noget fremskridt i tillige at blive digital underklasse. Lad mig anbefale Mikael Josephsens roman fra i år, "De andre", om hjemløses liv på kanten og langt ude over.

På det digitale område kunne nogle af alle de penge, der spares med den digitale effektivisering, måske bruges på empatisk hjælp og omsorg for de digitalt dårligst stillede?